

של אש"ף ובשיתוק התנופה של אנוור אל-סאדאת. כאשר הופיע לעיני הציבור המערבי, נראה כדיפלומט מתוחכם מאין כמוהו, שלעולם אינו מאיים, שלעולם אינו מפגין כוח גס, העוסף את האגרוף הקטלני שלו בכפפות של קטיפה, ואת הרמזים האולטימטיביים של דבריו במילים של משי. שום מנהיג ישראלי לא התקרב אליו בדרגת התייחסות, וגם בעולם המערבי והמזרחי לא היו רבים אשר יכלו להשתוות אליו.

מדיניות

בורג: לשחק אותה

"זהו שיא הקאריירה שלי!" אמר הדוקטור יוסף בורג, כשהוא קורן מאושר. ואכן, היקף היחיד בממשלה הגיע רחוק, מאז הכנסת השניה, הוא כיהן כמעט בכל ממשלות ישראל — תחילה כשר-הביטחון, אחר-כך כשר-הדואר, לבסוף כשר-הפנים. בכל תפקיד שהחזיק, גדל כוחו בשקט ובהתמדה. כשר-הפנים, הוא השתלט עתה גם על האימפריות של המישטרה ובתי-הסוהר, ועוד ידו נטויה, כעסקן מיפלגתי טיפס בהתמדה למעלה, עד שהפך מנהיג עליון של המפד"ל. המיפלגה היחידה שבלעדיה אי-אפשר לשלוט בארץ. ההצלחה אמרה השנה, כי משום כך מינה אותו מנחה בגין, במפתיע, כראש צוות-השרים לניהול המשא-ומתן על האוטונומיה. "ברור שהוא היחיד מבין כל חברי הממשלה הנוכחית שבטוח מראש כי יכהן גם בממשלה הבאה. זה מבטיח את הרציפות של המשא-ומתן". יתכן שהיו לבגין מניעים אחרים. המפד"ל התחילה לעשות לו צרות. כדי לשמור על קולות אנשי גוש-אמונים, שראו בהצבעת המיפלגה למען הווה-השלום בגידה וכפירה בעיקר, נאלצה המפד"ל להציג לממשלה תוכנית קיצונית ואולטימטיבית לסיפוח הגדה והרצועה. כדי להקנות את העוקץ, הטיל בגין על מנהיג המפד"ל לעמוד בעצמו בראש המשא-ומתן. בכך הרגיע גם את תיאבון המפד"ל, שהתבעה נתח גדול יותר מעוגת הממשלה, אחרי שהתנועה המרקסיסטית של ייגאל דיין ירדה מ-15 ל-7 מנדאטים ככנסת, אך המשיכה להתחזק בשלושה כיסאות ליד שולחן-הממשלה. ובעיקר: **מנחם בגין ידע כי המשא-ומתן על האוטונומיה נועד מראש להיות תיאטרון-בובות, הצגה ריקה מתוכן אמיתי.** הוא לא התכוון להסכים לשום פיתרון שאינו מאפשר את המשך השליטה המוחלטת של ישראל בגדה וברצועה, ואילו המצרים לא יכלו להסכים לכך — לפחות לא באופן רשמי. לכן היה צורך, "לשחק אותה", להגל משא-ומתן בלי סוף ובלי תוכן, להעמיד פנים "כאילו". יוסף בורג מוכשר מאין כמוהו לנהל מישחק כזה. ואכן, הצוות שלו זכה במהרה בכינוי "בורג-יאטר", על שם התיאטרון הווינאי המפורסם, שבו הוצגו בשעתו גם מחזותיו של תיאודור הרצל. האיש, לידי-דודון, שחגג השנה את יום-הולדתו ה-70, שהיה בעבר מורה בנימנסיה הרצליה, הוא מזיגה מושלמת של כושר-שרידות, פיקחות ויכולת-תמרון. הוא יכול להיות נץ ויונה לפי הצורך, כשהוא מתמרן בין הפלגים של מיפלגתו — וגם בין מיפלגתו ובין אשתו הניצחית. ילדת חברון, בת מישפחת סלונים הנמצאת בארץ מזה חמישה דורות, לא היו לו דיעות משלו, וגם בענייני האוטונומיה לא הונחה על-ידי עיקרון כלשהו. השנה הפך בורג דמות בינלאומית. הופיע על מירקעי הטלוויזיה ברחבי העולם, הכריז הכרזות, קיבל מישלחות, ונהנה מכל רגע. הוא היה התוצר המושלם של התהליך הפוליטי הישראלי.

נפגש עם עראפאת, וגם אנדרו יאנג נפגש עם פלסטינים, מבלי לעורר אליו שינאה בישראל. אך ברונו קרייסקי הוא אחד משני ראשי-הממשלה היהודיים היחידים המכהנים עתה בעולם — והיחיד מחוץ לישראל. חסידי טענו, כי גישתו מבטאת את חוכמת-החיים העתיקה של היהודי הנצחי, לא פחות מאשר את המסורת המדינאית האוסטרית, בעוד **שמנחם בגין** מבטא את היתרה קיצרתי-הרואי של ישראל החדשה. מעשיו של קרייסקי עוררו מחדש את השאלה המסעית: רה: האם חייב כל יהודי בעולם לשרת את ישראל? האם מותר ליהודי, גדול או קטן, לחלוק על מדיניותה של ממשלת-ישראל, למתוח עליה ביקורת פומבית, ואף לפעול נגדה?

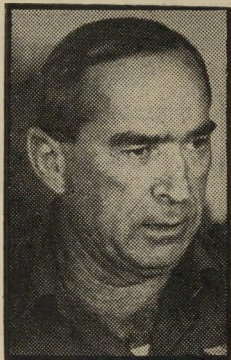
קרייסקי נתן על כך תשובה קיצונית ונועזת, ועל כך זכה בישראל בגילויים של שינאה, שגבלו בהתבטאויות אנטי-שמיות. תשובה הפוכה נתן על שאלה זו יו"ר ועדת-הנשיאים של האירגונים היהודיים בארצות-הברית, **תי"א אדורף בן-שבא** לארץ כדי למחות נגד ההתנחלויות הישראליות בגדה המערבית, וששינה את עורו תוך 24 שעות. הוא שוכנע שאסור ליהודים למתוח ביקורת על ישראל, ושעליהם לעבור לדום ולהצדיע, בהישמע דבר ראש ממשלת-ישראל.

אנשים כמו מן עדיין שלטו השנה ביהדות ארצות-הברית, אך סימנים שונים העידו על אי-שקט נפשי גובר והולך בקרב היהודים. פרשת יאנג הגבירה את אי-המונה. רבים שאלו את עצמם, בשקט: מה יעשו היהודים, אם יהיה אי-פעם ברור לכל, שקיימת סתירה מובהקת בין האינטרסים החיוניים של ארצות-הברית ובין מדיניות ישראל?

האיש שהזתיר במשך שנים ארוכות מפני מצב כזה הוא ד"ר **נחום גולדמן**, מי שהיה נשיא הקונגרס היהודי העולמי ונשיא ההסתדרות הציונית. הוא ניבא כי במיקרה כזה יישברו היהודים ויפנו עורף לישראל. גולדמן עצמו הודיע בסוף תשל"ט שהוא מוכן להיפגש עם עראפאת, אם יוזמן. שאלות מעין אלה לא הטרידו עדיין את **סימון וייג**, יהודיה שהגיעה השנה למעמד רם ביותר. היא זכתה בהכרה כללית כאשר נבחרה כיושבת-ראש הפרלמנט האירופי החדש, הראשון שנבחר בבחירות ישירות. עוד קודם לכן זכתה במעמד של הפוליטיקאית (ת) הפופולרית (ת) ביותר בצרפת. היו שניבאו השנה כי סימון וייג עשויה להיבחר בבוא היום כנשיאת צרפת — ובכך תחולל פלא חסר-תקדים: להיות ראש-מדינה שהיא גם אשה וגם יהודיה, ולא בישראל.

משפט

איתן: טוהר הנשק

שוקמיות ודנשטיין ישבה על כס בית-המישפט המחוזי, ושמעה את המישפט שהגיש הקבלן בצלאל מירחוי נגד עורכי הארץ וכתביו, שבו הופיע הצמד **שלמה ליברליך ורם כספי** משני עברי המיתרס. לפני עברה תהלוכה אינסופית של פושעים ושוטרים, אנשי העולם העליון והתחתון. מפעם לפעם זרקה לחלל האולם הערה מבודחת, מדי פעם גערה בעדים מתחצפים. אחרי שמיעה מאראתאנית זו ניסחה פסק-דין, שהיה מלאכת-מחשבת של ניתוח העדויות ושיבוץן בתמונה סבירה, אף שאנשי הארץ עירערו על הקביעה המישפטית שבסופו: **שהארץ לא הוכיח די הצורך את האמת שבפרוטוקולו.** ולנשטיין סימלה גם את הדירת הנשים למיקצוע שהיה פעם גברי בלבד. מיספר גדול והולך של מישפטניות חדר, בעיקר, לפרקליטות המדינה. הבכירה שבהן, פרקליט-טת-המחוז **שרה סירוב**, זכתה בניצחון, כאשר נסגרו שערי בית-הסוהר מאחורי הברה-הכנסת שמואל רכטמן.

המישפטן הראשי בשרות המדינה, הפרופסור **יצחק זמיר**, העז השנה להגיש כתבי-אישום נגד עמיתו של רכטמן, הברה-הכנסת שמואל פלאטרוש. אף שלא כבש את הדימיון כמו קודמו בתפקיד היועץ המישפטי, שופט בית-המישפט העליון **אהרון ברק**, איש-המישפט של תשל"ח, יצר זמיר השנה כותרות לא-מעטות, כשמעשיו שנויים לא פעם במחלוקת.

השנה כולה עמדה בסימן ההתערבות הגוברת והולכת של בית-המשפט העליון בתהליכי המדינה והחברה. בית-המשפט העליון לא חולל מהפכה ולא יצר נורמות חדשות, כמו שעשה, בשעתו, בית-המישפט העליון בארצות-הברית, בתקופת השופט העליון **ארל וורן**. לכן חסרו לו גם הטמפרמנט הפוליטי-סוציאלי וגם הסמכויות, שמעניקה החוקה האמריקאית לבית-המישפט.

אך במיסגרת מיגבלות אלה, פעל בית-המישפט לא פעם בתקיפות. בהנהגת הנשיא **יאל ז'ובמן** הוא זיעזע את הארץ, כאשר החליט לנוף נזיפה חמורה ביותר בנורו-עות השליטון, בפרשת שוד-האדמות של הבדואים בכפר להיית. היתה זאת מהלומה מוחצת על ראשו של שר-המישפט **שמואל תמיר**, שדמותו בעיני המישפטנים הלכה השנה וקדרה עוד יותר.

מהלומה שניה נחתה על הממשלה כאשר החליט בית-המישפט העליון לאסור, בצרמניעה זמני, את הפעולות בהתנחלות הפרובוקטיבית אלון-מורה, ליד שכם. גיבור פרשה זו, עורך-הדין הצעיר **אליאם דאוד חורי**, ייצג דור חדש של מישפטנים ערביים, הניכי ישראל, המוכנים להאבק באולמות בתי-המישפט. הדיון בעתירה זו, שבו התייצבו זה מול זה אלופים ניציים ויוניים, אנשי גוש-אמונים ופעילי מהנהגה-השלום, עמד במרכז החיים המישפטיים בסוף השנה.

את החוקיות של ההתנחלויות, מבחינת החוק הבני-לאומי הישראלי, שללו גם מישפטנים ישראליים בעלי תודעה מדינית, ובראשם הפרופסור **יורם דינשטיין** — היפוכו של פרופסור אחר למישפטנים, **יהודה בלום**,

יהדות

קרייסקי: ראש יהודי

הפצצה התפוצצה ברעם, שהיהדד סביב העולם, ושעורר סערה של זעם ושינאה בישראל. ראש-הממשלה של אוסטריה, הקאנצלר **ברנו קרייסקי**, קיבל בכבוד מלכים את יו"ר אש"ף, **יאסר עראפאת**, בווינה. המיבצע נשא את כל סימני-ההיכר האופייניים של קרייסקי. הוא בא כאפתעה מהממת. הוא נראה כמיבצע-ראווה סנסציוני. אך מאחוריו עמדה מחשבה מפוכחת וכוונה מחושבת. קרייסקי לא פעל כראש-ממשלה, אלא כאיש המיפלגה הסוציאליסטית, ושיתף בעניין את **וילי בראונר** האהוד, הלוחם האנטי-נאצי הוותיק, יו"ר האי-טרנזיונל. הדברים ותאמו מראש, מאחרי הקלעים, עט ארצות-הברית ומדינות אחרות, הכוונה היתה לסלול את הדרך בפני שילוב אש"ף במאמצי-השלום — כוונה שלמענה פעל, כעבור כמה שבועות, גם איש-העולם של תשל"ט, **אנדרו יאנג**.

מייד עם היבחרו מחדש, ברוב גדול, כראש ממשלת אוסטריה, בניגוד לצפייות, החליט קרייסקי כי לא יעסוק עוד בענייני המרחב, אלא למען מטרה אחת בלבד: לעשות עבור עראפאת את אשר עשה. קודם לכן, עבור **אנוור אל-סאדאת**, היה זה קרייסקי שהכניס את אל-סאדאת למישפחת ראשי-המדינות המערביות, ושהכי שיר את הקרקע הפסיכולוגית ליוזמתו ההיסטורית של נשיא-מצרים. כך רצה קרייסקי להעניק לעראפאת מכו-בדות בינלאומית, לשלב אותו בצמרת העולמית, לקשר בינו ובין ארצות-הברית, ובכך לעזור לאש"ף להתגבר על הקיצוניות שבתוכו ולעלות בגלוי על דרך השלום.

אילו היה קרייסקי אוסטרי קאתולי, לא היה המעשה מעורר שינאה וזעם בישראל. אחרי ככלות הכול, גם **ניקולא צ'או'בסקו** פעל בכיוון דומה, גם וילי בראנד